

F E J É R D Y
tézisfüzet

TÉMA:

A XX. szd. végi keresztény templomépítészet kérdései Magyarországon
Keresztény templomépítészet a rendszerváltoztatás éveiben

A téma indoklása:

A templomépítészet minden kor gondolkodásmódjának, értékrendjének lenyomata.

A templom az az épülettípus, amely a történelem folyamán sohasem veszítette el poétikus irányultságát. Nem esett áldozatul a pusztán racionális és funkcionális szempontoknak.

Az elmúlt tíz év építészetében jelentős súllyal jelentek meg a „hiánypótló” egyházi építkezések. Ezek minősége meglehetősen heterogén. Mind tervezői, mind építetói oldalról elengedhetetlen a feladat szellemi háttérének tisztázása, hogy a válasz arányos lehessen a helyhez és a helyzethez, korhoz és az időhöz amelyben élünk, hogy az így megvalósuló mű az élet egészét szolgáló és felemelő új és jobb minőséget teremthessen.

TÉZISEK:

Az arányosság megnyilvánulásai

Hely és helyzet:

1. A hely:

A hely kiválasztása sok esetben az építész bevonása előtt történik. Ezért ma a hely megtalálásánál fontosabbá vált a kontextualitás, a helyzet felismerése.

2. A helyzet:

A programalkotás, a történelmi és társadalmi folyamatok ismeretéből táplálkozó helyzetértékelésen kell, hogy alapuljon.

3. A helyzet:

Az épületnek arányosnak kell lennie önmagához és a környezetéhez, mind fizikai mind szellemi értelemben véve.

Kor és korszerűség:

4. A korbaágyazottság:

Minden épület bele van ágyazva saját korába. A korszellem azonban – ellentétben a hely szellemével – változékony és alapvetően az emberi értékítélet lenyomata. A hely szellemét a lehető legteljesebben be kell fogadni, a korszellemet vizsgálni kell és értéktudatosan viszonyulni hozzá.

5. A formálás:

A formák jelentéstartalommal rendelkeznek. Ezért a formálás nem pusztán szubjektív esztétikai, tér és tömegalakítási feladat.

A XX. szd. végi templomépítészet kérdései Magyarországon
Templomépítészet a rendszerváltoztatás éveiben

Templomot építeni minden korban, minden közösség számára kihívás volt. Az az eszmei tett, amely túlmutatott a hétköznapi néha nagyon is drasztikus beszorítottságán, ahol az építők megpróbálták kifejezésre juttatni viszonyulásukat az őket körülvevő világhoz és az azt létrehozó és irányító „szellemi erőhöz”. Valójában azonban ez a cselekedet ahhoz, hogy a viszonyulás igaz lehessen, a lehető legrealisabban a hétköznapiakban kellett, hogy gyökerezzen. A történelmi korok különböző szakrális építményei mind az adott kor társadalmi helyzetének lenyomatai. Éppen ezért a szakrális építészet talán a legalkalmasabb arra, hogy azon keresztül egy kor gondolkodásmódjáról képet alkothassunk. Vagy fordítva: egy társadalom gondolkodásmódja szükségszerűen megjelenik a szakrális építészetében.

A XX. szd. a robbanásszerűen felgyorsuló változások kora. Az előző évezred összességében nem hozott annyi és olyan mélyreható változást, az emberek életébe, mint ez az utolsó száz év. Ezek a változások szélsőséges, nem egyszer tragikus eseményeket indukáltak. A korábbi korok társadalmi közmegegyezésen nyugvó rendje, stílusa és annak megtartó, eligazító ereje megszűnt. Általánossá és jellemzővé vált a hagyományos közösségi formák (családi, lakó, kulturális, etnikai, tevékenységi...) felbomlása és jellemzővé vált az egyén fokozott magárahagyatottsága és magáraulaltsága. Ezek a változások számos új társadalmi szerveződést hívtak életre és a régi rend letéteményes szervezetinek elhalását, vagy újjászerveződését vonták magukkal.

Az Egyház mai helyzetéről így ír Nikolaus Lobkowicz a Németországban élő cseh filozófus: „Visszatekintve a XX. szd. utolsó évtizedeire, elgondolkodtató, hogy vajon a későbbi történészek hogyan fogják megítélni ezt az időszakot. Feltehetően a korszakra jellemzőként két eseményt neveznek meg: a II. Vatikáni Zsinatot messzemenő következményeivel és a kommunizmus összeomlását. A két történelmi esemény bármennyire is különbözik egymástól, vannak rokon vonásai és befolyásolták is egymást. Mindkettő meglepte a kortársakat. Senki sem tudta volna elképzelni a II. Vatikáni zsinat megnyitásakor, nemhogy az azt megelőző években,

hogy egy zsinat ilyen alapvetően változtathatja meg az Egyház arculatát. Barátai és ellenségei már régen azt gondolták, hogy jöhetnek viharok, amelyek megrázzák, de lényeges változásra az Egyház többé nem képes. Pár évvel ezelőtt még senki nem várta, hogy belátható időn belül nemcsak a kommunista ideológia, de a szovjet impérium is lehanyatlík. Mindkét esemény reményeket ébresztett, amelyek hamarosan csalódásba fulladtak. A Zsinat kibontakozása olyan következményeket vont magával, melyeket némelyek mint elgondolkodtató káoszt éltek meg, míg mások afölött bosszankodtak, hogy az Egyház szinte minden hagyományát fenntartotta.”

Az azonban mindenféleképpen tény, hogy jelentős változások indultak el az Egyház életében. A közösségiség fokozott hangsúlyozása a liturgiába is számos új elemet hozott, mint például a népnyelv általános használatát a latin helyett, vagy az oltárok közösségközeli szembefordított elhelyezését. Ezek a változások számos építészeti kérdés újragondolását is szükségessé tették.

A hagyományos térszervezés kötöttségeinek feloldásával megnőtt az egyén szabadsága és felelőssége is. Az eredmény meglehetősen sokszínű, de közel fél évszázad elteltével megállapíthatjuk, hogy egy kicsit kaotikus is. Egyszerre van jelen a hagyományt teljesen elvető formálás és a pusztán formai utánpótlásban megnyilvánuló „hagyományhűség”.

A funkcionális értelmezésben is elég nagy eltérések figyelhetők meg. A hagyományosan értelmezett „szakrális tér” mellett megjelenő újabb irányok szerint a templom ma már nem „Isten háza”, hanem az azt használó közösségé. A teret a közösségi cselekedet szenteli meg.

De ennek a gondolatnak a továbbéléséből táplálkozik a templomteret többcélú rendezvényterként értelmező irányzat is. Ez azonban újabb problémákat vet fel: a mindenre alkalmas tér könnyen habitus és karakter nélkülivé válik. A kérdés ezáltal az építészet szerepére irányul: van-e a térnek, formáknak, anyagoknak jelentésteli üzenete? Van-e lehetősége és felelőssége, hogy csendes, de erőteljes módon befolyásolja az embereket?

Az értekezés témájához kapcsolódó publikációk, előadások, recenziók:

Publikációk :

Szent Imre plébániatemplom, /Építés-Felújítás 97.10./

Építészeti útkeresés, / Alaprajz 98.05./

Közéltések /Tervezélemélet tanulmányok, BME Éptört Tsz. 1998 /

Tanulmányok :

Környezetpszichológiai tanulmány a lágymányosi Magyar Szentek templomáról / 1997/

Gondolatok a fenntartható fejlődésről a csepeli gk. templom tervezése és felépítése kapcsán / 2001.02./

Előadások :

UIA szakrális építészeti konferencia, Moszkva, 2000, előadás Csanády Gáborral

Pasaréti építész napok, 2002, előadás /görög katolikus templomok/

Recenziók :

Fából és téglából / Hajnal Géza, Építőmester, 2000/3./

Nyers téglák / Kruppa Gábor, Atrium, 2001/1./

Hétköznapi szilikátok / Déry Attila, 2001/3. /

Közös nevező / Haba Péter, Új Magyar Építőművészet, 2002/1./

Tervezési munkák:

-Református templom, Budakeszi, tervpályázat, 1992

-Szent Imre templom, Sopron, Fejérdy Tamással, Balázs Mihállyal, felépült, 1993-97

-Ciszterci kolostor bővítése és temploma, Kismaros, tanulmányterv, 1993

-Kolostor bővítése kápolnával, Homokkomárom, vázlattelev, 1995

-Kápolna, Gelsesziget, vázlattelev, 1996

-Magyar Szentek temploma, Budapest, Török és Balázs Múterem munkatársaként, felépült, 1996

-Görög katolikus templom, Fehérgyarmat, vázlatok, 1996

-Görög katolikus templom, Csepel, felépült, 1997-2000

-Budavári Helyőrségi templom, Budapest, tervpályázat, 2000

-Templom átalakítás, Pesthidegkút-Széphalom, tervpályázat, 2001

-Plébániatemplom, Gödöllő, tervpályázat, Bartók Istvánnal, Benárd Auréllal, Marosi Bálinttal, Vajda Barbarával, 2001

-Bazilika nővérek kápolnabútorai, elkészült, 2002

-Evangélikus templom, Nyíregyháza, tervpályázat, Bartók Istvánnal, Benárd Auréllal, Vajda Barbarával, 2002

Egyéb jelentősebb megépült munkák :

-Nemzetiségi iskola és tornacsarnok, Vecsés, Laczkovics László műtermében, 1992-93

-100 fh. óvoda, Kőbánya, Cságoly Ferenc munkatársaként, 1993

-Tornacsarnok, Hajdúdorog, Bartók Istvánnal, Benárd Auréllal, Vajda Barbarával, 2002

Szakmai önéletrajz

1964 Budapest

1990 Diploma BME Közép. Tsz; Török Ferenc tanítványaként

1990-93 KÖZTI, Laczkovics László műtermében

1992-94 MÉSZ Mesteriskola XII. ciklus

1993-97 Török és Balázs Építészeti Kft.

1996-99 BME DLA képzés nappali tagozat, mester: Cságoly Ferenc

1997-Önálló műterem Bartók Istvánnal

2001-Egyetemi tanársegéd, BME, Középülettervezési Tsz.

Szakmai díjak:

1990 Diplomadíj

1998 Pro Architectura díj a soproni Szt. Imre templomért

MESTERMUNKA

Szent Lélek Görög Katolikus Templom

Helyszín :Csepel, Rákóczi-park, Széchenyi utca, Kolozsvári utca sarok

Építtető : Görög Katolikus Egyházközség, Prodán Gábor parochus

Tervező : Fejérdy Péter, építészet
Baskó Ottó, tartószerkezetek
Pálvölgyi Sándor, elektromos
Hegyvári Bernadett, iparművész, (üvegablakok)

Tervezés kezdete : 1997

Felépült : 1998-2000

Felszentelték : 2000, Pünkösöd

Épület netto alapterülete : 300 m²

Bekerülési költsége : cca. 48.000 eFt

A hely

Budapest-Csepel. Az ipari zónától és a hozzá tartozó központi lakótelepi sávtól kicsit félrehúzódva a Rákóczi parkban. Úszó telek, zöldbe ágyazva. A parkban földszintes lapostetős oktatási épület, az utca túoldalán egy illetve kétszintes családi lakóházak találhatóak. Nincs különösebben bonyolult igazodási probléma. A telek helyzete a templom keletelését is lehetővé teszi.

A téralakítás

Budapest-Csepel: A görögkatolikusság jelentősebb szórványának nyugati határvidéke: áttűnés. A csepp alakú alaprajz hosszházas jellegű. A karzat és az ikonosztázion által közrefogott térben azonban a tetőfelépítmény által a tér felfelé megnyílik, vertikális tengelyűvé válik. Az áttört ikonosztázfal alul a szentélyt választja el a hívektől, feljebb a külső és belső teret elválasztó oromfalként folytatódik, amely áttörtségén keresztül kap a tér bevilágítást is, s ezáltal az ikonfal fényfallá oldódik.

A tömeg,

a templomhajó elliptikus és a torony szabálytalan téglatest alakú kubusából és az azokat összekötő kéregből épül fel. Fontos, hogy a hasonló léptékű családi házak környezetében ne megkülönböztető jelzések által, hanem magatartásával fejezze ki tartalmát. Lendületes összefogottsága, megbontatlan nagy falfelületei, homogén anyaghasználata is ezt erősíti.

Az anyagok

A belső térben: égetett kettősméretű agyagtégla falazatok, égetett nagyméretű agyagtégla járófelületek, látszó beton kiváltók, natúr fa szerkezetek, bútorok és nyílászárók.

A külsőben: égetett kisméretű téglák, a teherhordó szerkezettel kötésben falazva, látszó beton, natúr fa, vörösréz lemez.

Öregedésükben, pusztulásukban is szépek.